

ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫНДА САРАЛАНҒАН ӘДІС-ТӘСІЛДЕРДІ ҚОЛДАНА ОТЫРЫП, ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТАНЫМДЫҚ БЕЛСЕНДІЛІГІН ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ДЕҢГЕЙГЕ КӨТЕРУ

Керимбаева Айгул Абдуалиевна

Ы.Алтынсарин атындағы 65 мектеп-гимназия,
Шымкент қ, Қазақстан

Жаңа технологияны сабақ үрдісіне қолдану үшін, әр мұғалім өзінің алдында отырған оқушыларының жас ерекшеліктерін ескере отырып, өзінің шеберлігіне байланысты таңдап алады. Жаңа технологияны жүзеге асыру үшін мұғалімге көп ізденіс керек. Сонымен қатар, сыныбындағы оқушыларының қай пәнге қабілетті екенін байқап, ары қарай дамытуға көп көмегін тигізу қажет.

Кілт сөздері: қазақ тілі, сараланған тапсырма, таным, шығармашылық, белсенді әдіс-тәсіл.

Оқушылардың танымдық әрекеті олардың білім алуында және дамуында басты рөл атқарады. Дегенмен, танымның шығармашылық деңгейіне жету үшін оқытуды саралауға ықпал ететін тиімді әдістерді қолдану қажет. Сараланған әдістер мұғалімге оқу-тәрбие процесін әр оқушының жеке қажеттіліктеріне қарай бейімдеу мүмкіндігін береді, оның шығармашылық ойлауын ынталандырады.

Танымдық іс-әрекет түсінігі және оның мәні:

Танымдық белсенділік – алынған ақпаратты талдау, синтездеу, жалпылау және қолдануды қамтитын білімді игерудің белсенді процесі. Ол сыни тұрғыдан ойлауды және мәселені шешуге шығармашылық көзқарасты қалыптастырудың негізі болып табылады.

Шығармашылық танымдық әрекетті дамытуға қойылатын талаптар:

Даралау: Әрбір оқушы ерекше, оның шығармашылық қабілеттерін дамыту үшін оның жеке ерекшеліктерін, қызығушылықтарын және оқуға дайындық дәрежесін ескеру қажет.

Белсенді әрекеттестік: Оқушылар оқу процесіне белсенді қатысуы керек, бұл олардың ойлау процестерін дамытуға көмектеседі.

Сана: ақпаратты ассимиляциялау және оны әртүрлі жағдайларда қолдануға саналы және сыни көзқараспен қарау қабілеті.

Сараланған әдістерді тиімді қолдану:

Тапсырмаларды даралау: Оқушылардың дағдылары мен қызығушылықтарына сәйкес келетін көп деңгейлі тапсырмаларды беру.

Оқушылардың қазақ тілін меңгеру деңгейіне қарай әртүрлі топтардағы грамматика мен сөздік бойынша күрделілігі әртүрлі жаттығулар жасау. Әрбір оқушының қызығушылығына сәйкес эссе тақырыбын таңдау мүмкіндігін беру. Әр оқушының қабілеті мен дайындық деңгейіне байланысты әртүрлі деңгейдегі тапсырмаларды әзірлеу.

Оқушылардың қызығушылықтары мен түсіну деңгейіне сәйкес келетінін таңдауы үшін тақырыпты немесе тапсырманы таңдауды қамтамасыз ету. Оқушыларға қиындығы әртүрлі тапсырма беру, әрқайсысына өз қабілетіне сәйкес деңгейді таңдауға мүмкіндік беру. Оқытуды даралау, белсенді әрекеттестік пен саналылық – мұғалімге оқушылардың шығармашылық ойлауын қалыптастыруға, өз бетімен жұмыс істеуге үйретуге және сыни тұрғыдан ойлауға үйретуге көмектесетін негізгі қағидалар. Бұл өскелең ұрпақты біздің заманның жылдам өзгеретін әлеміне сәтті бейімделуге дайындайды.

Топтық жұмыс: Белсенді оқушыларға белсенділігі төмен оқушыларға көмектесуге және өз дағдыларын дамытуға мүмкіндік беретін әртүрлі дағдылар деңгейлері бар топтар құру. Өзара көмек пен тәжірибе алмасуды қамтамасыз ету үшін білім мен дағдылардың әртүрлі деңгейлерін ескере отырып топтар құру. Оқушылардың қалауы мен қызығушылықтарын ескере отырып, топтарға бөлу. Тілдік есептерді бірлесіп шешу үшін тілдік дағдылар мен дайындық деңгейлерінің әртүрлілігін ескере отырып, топтар құру. Қазақ тіліндегі мәтіндерді бірлесіп талқылауды, талдауды қажет ететін, пікір алмасуға, бір-бірін қолдауға ықпал ететін тапсырмаларды беру.

Жеке жобалар мен зерттеулер:

Шығармашылық көзқарасты, өзіндік ой-пікірді қалыптастыруды және зерттеу тәсілін қажет ететін тапсырмалар.

Жеке жобалар: оқушыларға жеке өздерін қызықтыратын тақырыпты таңдауға және өздерінің зерттеу жоспарын құруға мүмкіндік беру. Оқушылар Қазақстанның тарихына, мәдениетіне немесе қазіргі заманына қатысты тақырыпты таңдап, қазақ тілінде әңгімелейтін дербес зерттеу жобалары.

Әртүрлі білім беру ресурстарын пайдалану: Оқытуды дараландыру үшін әртүрлі ақпарат көздерін, интерактивті қолданбаларды және технологияларды тарту. Оқушыларға олардың қызығушылықтары мен таланттарына сәйкес тақырыптар мен жоба форматтарын таңдауға мүмкіндік беру.

Әрбір оқушының өзінің күшті жақтарын дамытуға мүмкіндік беретін өзіндік зерттеу тапсырмаларын ұсыну.

Қалыптастырушы бағалау:

Әрбір оқушының тілді меңгеруіндегі әлсіз жақтарын анықтау үшін жеке сұхбаттар мен бағалауларды қолдану.

Нақты тілдік аспектілерге және жақсарту бойынша ұсыныстарға бағытталған кері байланыс түрлерін ұсына отырып шығармашылық

деңгейлерін дамыту. Әр оқушының түсіну деңгейін анықтау үшін тұрақты формативті бағалауды қолдану, содан кейін жеке тәсілдерді жоспарлау. Кері байланыс әрбір оқушының нақты қажеттіліктері мен деңгейіне сәйкес жасалған.

Сараланған әдістердің мысалдары:

Сараланған әдіс-тәсілдерді тиімді пайдалану оқушылардың танымдық іс-әрекетін шығармашылық деңгейге көтерудің негізгі факторы болып табылады.

Саралап оқыту әдістері – бұл мұғалімдер білім беру үдерісін оқушылардың әртүрлі қажеттіліктеріне, оқу стильдері мен шеберлік деңгейлеріне бейімдеу үшін қолданатын стратегиялар мен тәсілдер. Бұл әдістер әр оқушы оңтайлы нәтижелерге қол жеткізе алатындай оқытудың икемді және дараланған тәсілін құруға бағытталған.

Оқушылардың қызығушылықтары жоғары немесе білімі жоғары адамдар үшін тақырыпты тереңдетіп оқу үшін қосымша сараланған материалдармен қамтамасыз ету.

Қосымша қолдау мен түсіндіруді қажет ететіндерге қосымша ресурстармен қамтамасыз ету. Дербес оқыту үшін әртүрлі білім беру технологиялары мен бағдарламаларын қолдану. Сараланған оқыту әдістері мұғалімдерге оқушылардың әртүрлі қажеттіліктерін жақсырақ қанағаттандыруға көмектеседі, тиімдірек және тиімді нұсқауды қамтамасыз етеді.

Оқытудағы технологияларды белсенді қолдана отырып, әртүрлі қиындық деңгейін ескере отырып, қазақ тілін оқытуда желілік ресурстарды пайдалану. Тілді үйренуге арналған мобильді қосымшаларды пайдалану, олар жеке тәсіл мен интерактивті жаттығуларды ұсынады. Әр оқушының тілді меңгеру деңгейіне сәйкес оқуға қиындығы әртүрлі қосымша мәтіндер беру.

Тілдік ортаға толық ену үшін бейне сабақтар немесе аудио материалдар сияқты қосымша оқу материалдарын пайдалану.

Жеке тілдік портфолиоларды, соның ішінде эсселерді, өлеңдерді, аудармаларды және басқа да шығармашылық жұмыстарды жасау.

Қорытындылай келе, қазақ тілі сабағында сараланған әдіс-тәсілдерді тиімді пайдалану оқушылардың шығармашылық танымдық іс-әрекетін дамытуға ынталандырушы жағдай жасауға мүмкіндік береді. Тапсырмаларды жекелендіру, топтық жұмыс, сараланған материалдар, формативті бағалау, оқытудағы жеке жобалар мен технологиялар – осының барлығы қазақ тілін неғұрлым толық және терең меңгеруге, мәдени түсінікті қалыптастыруға және шығармашылық ойлауды дамытуға ықпал етеді. тілдік қызмет саласы.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Солтанғазина М.Қ., Лекерова Ф.С. Жұмыс дәптері. – Алматы, 2013.
2. Ишмұхамедов Ә. Қызықты грамматика. – Алматы, 1984. – 128 бет.

3. Сужикова А.У., Лекерова Ф. С., Солтангазина М.К. Менің алғашқы энциклопедиям. – Алматы кітап, 2012.

4. Бапиева Э.Б., Мұқашева П.Е. Қазақ тілі. Оқушы анықтамалығы. – Алматы, 2012.

ПОВЫШЕНИЕ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ УЧАЩИХСЯ НА ТВОРЧЕСКИЙ УРОВЕНЬ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ДИФФЕРЕНЦИРОВАННЫХ МЕТОДОВ И ПРИЕМОВ НА УРОКАХ КАЗАХСКОГО ЯЗЫКА

Керимбаева Айгул Абдуалиевна

Для успешного внедрения новых технологий в учебный процесс каждый учитель тщательно выбирает подход, исходя из своего мастерства и учитывая возрастные особенности своих учеников. Кроме того, необходимо отметить, на какой предмет способны учащиеся в классе, и оказать большую помощь в дальнейшем развитии.

Ключевые слова: казахский язык, дифференцированное задание, познавательный, творческий, активный подход.

INCREASING COGNITIVE ACTIVITY OF STUDENTS TO THE CREATIVE LEVEL WITH THE USE OF DIFFERENTIATED METHODS AND TECHNIQUES IN KAZAKH LANGUAGE LESSONS

Kerimbaeva Aigul Abdualievna

For successful implementation of new technologies in the educational process, each teacher carefully chooses an approach based on his or her skill and taking into account the age characteristics of his or her pupils. In addition, it is necessary to note what subject the pupils in the class are capable of and provide great assistance in further development.

Key words: *Kazakh language, differentiated task, cognitive, creative, active approach.*

REFERENCES

1. Soltangazina M.K., Lekerova F.S. Workbook. - Almaty, 2013. [in Kazakh]
2. Ishmukhamedov A. Interesting grammar. - Almaty, 1984. - 128 p. [in Kazakh]
3. Suzhikova A.U., Lekerova F. S., Soltangazina M.K. My first encyclopedia. - Almaty book, 2012. [in Kazakh]
4. Bapiyeva E.B., Mukasheva P.E. Kazakh language. Student handbook. - Almaty, 2012. [in Kazakh]